

Diakonie & Parochie

Diaconie en het onze vader

Jaargang 19, nummer 4, 2006

je naaste als jezelf

DIAKONIE EN PAROCHIE

Wat is dit voor een tijdschrift?

Prijs van dit
nummer € 4,50
exclusief porto

Onder **DIACONIE** verstaan we:

- * allerlei manieren waarop
- * groepen christenen (waaronder parochies)
- * zich solidariseren met mensen in nood
- * of werken aan het oplossen van maatschappelijke problemen.

DIAKONIE & PAROCHIE is een tijdschrift dat speciaal naar parochies kijkt. Het wil de lezers ervan helpen parochies te doen uitgroeien tot meer diaconale gemeenschappen.

DIAKONIE & PAROCHIE is een uitgave van het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad. Het verschijnt vier keer per jaar. Abonnementsprijs € 13,25 p.j., losse nummers: € 4,50 excl. porto.

Voor abonnementen en bestellingen:

Postbus 13049, 3507 LA Utrecht,

tel: (030) 232 69 09, fax (030) 230 70 99

e-mail: bestel@rkk.nl

Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij schriftelijk wordt opgezegd voor 1 november.

***Kijk voor meer diaconale voorbeelden en meer
diaconale spiritualiteit ook op www.rkdiaconie.nl***

Aan dit nummer van Diakonie & Parochie werkten mee: Hub Crijns, Lia van Hoeckel, Dora Kruijer-van Gompel, Jan Maasen, Esther van der Panne (eindredactie), Wijnand Prins. Productie: Actioma, Den Bosch. Print: CirCum Print, Cuijk. Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen uit dit tijdschrift wordt op prijs gesteld, mits de bron wordt vermeld. Uitgezonderd zijn foto's, gedichten en cartoons. ISSN 0922-9647 www.actioma.nl

INLEIDING

IN GODS NAAM DOEN: DIACONIE EN HET ONZE VADER

In de vroege Kerk was het een ingrijpend moment wanneer de geloofsleerlingen werden ingewijd in het bidden van het Onze Vader. Nog steeds is dit gebed het hart van ons geloof. Daarmee wijdt Jezus, de Verrezene, ons ín in zijn relatie met God, zijn Vader; daarmee wijdt Jezus ons ín in de dienst van de navolging. Door Hem onderricht mogen we bidden (Mattheus 6, 9-13):

Onze Vader in de hemel, laat uw naam geheiligd worden, laat uw koninkrijk komen en uw wil gedaan worden op aarde zoals in de hemel. Geef ons vandaag het brood dat we nodig hebben.

Vergeef ons onze schulden, zoals ook wij hebben vergeven die ons iets schuldig was.

En breng ons niet in beproeving, maar red ons uit de greep van het kwaad.

Want van U is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid, in eeuwigheid. Amen.

Uw Rijk kome...

In de eerste drie beden richten wij onze antenne op God, stemmen wij ons af op God en zijn Rijk. God mag dan in de hemel wonen, zijn hart gaat uit naar zijn mensenkinderen op aarde. Wij stemmen ons af: daarmee eren wij zijn Naam, daarmee voegen we ons ín in zijn Rijk en daarin vragen wij Hem te kunnen doen wat Hij van ons vraagt. Dat is onze dienst aan God, onze Godsdienst. De vier laatste beden richten onze aandacht op onze wereld. Wij vragen God om ons te voeden en te behoeden, ons te vergeven en te beschermen. Dit betekent voor onszelf dat wij God beloven zijn Wil te doen: voedsel delen met elkaar, anderen vergeven en niet meedoen met kwaad en uitbuiting. Dat is onze dienst aan mensen, onze mensendienst. En door te bidden 'onze Vader' en niet 'mijn Vader' spreken we uit dat alle mensen onze broeders en zusters zijn, kinderen van één Vader: 'Hij laat zijn zoon immers opgaan over goede en slechte mensen en laat het regenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen' (Mt. 5:45).

Het Onze Vader zet ons telkens opnieuw op de weg van het werken aan gerechtigheid, barmhartigheid en verzoening. Daarmee

wordt het Rijk van God werkelijkheid in onze wereld. Tot deze dienst is de Kerk geroepen. Tot deze dienst wordt elke christen geroepen.

In het Onze Vader zien wij de grondstructuur van ons geloof. God geeft zich in zijn genade aan ons te kennen, speciaal in Jezus Christus. Die zelfgave van God is tegelijk gave en oproep. Ons antwoord is tweevoudig: allereerst God eren, zijn Naam bezingen, zijn Rijk verwachten, en vervolgens zelf bijdragen aan een woonbare wereld, waarin ieder te eten heeft, waarin mensen elkaar vergeven en schulden kwijtschelden, een wereld waar het kwaad wordt uitgebannen.

Godsdienst en mensendienst, het eerste en het tweede gebod; en die twee zijn één. Franciscus zei het in al zijn eenvoud zó: Wat wij aan God teruggeven voor zijn gaven is: lofprijzing van zijn Naam en dienst aan de minsten onder ons.

Een drievoudige dienst: barmhartigheid, gerechtigheid en verzoening

Als werkveld kan diaconie niet scherp worden afgebakend van andere kerkelijke werkvelden, met name niet van pastorale zorg en gemeenschapsopbouw. Het is zelfs nodig dat de diaconale dimensie in alle werkvelden doorwerkt. Liturgie dient een diaconaal karakter te hebben: vandaar collecte, voorbeden en wegzending. Catechese is ook vorming tot diaconale christelijke praktijk.

Meer dan door definitie en afbakening valt diaconie te karakteriseren met een aantal sleutelwoorden, zoals ook verwoord in het motto van de diakenopleiding van ons bisdom: omzien naar zorg, gerechtigheid en verzoening.

Zorg en barmhartigheid

Geef ons vandaag het brood dat we nodig hebben

Zorg heeft allereerst te maken met materiële noden. Die staan voorop bij de werken van barmhartigheid. Ruimer gezien betreft dat ook het nabij zijn aan mensen in de breekbaarheid en kwetsbaarheid van het leven. Gedeelde vreugde is dubbele vreugde, gedeelde smart is halve smart.

Maar het gaat verder dan het oplossen van materiële nood. Mensen lijden aan hun lijden, hun ziekte, hun onmacht. We hebben hier te maken met menselijke tragiek. Het is een gevaarlijke illusie te denken dat alle leed te verhelpen is.

Het lijden tast soms de zin van je bestaan aan. Dan betreft het de tweede dood, waarover we zingen in de voorbede Groter dan ons hart: 'laat niet de dood die alles scheidt en leeg maakt, laat niet

de tweede dood over ons komen' (GvL 448). Het leven is voortdurend afscheid nemen, het meest uiteraard bij het verlies van een dierbare, maar ook bij het afscheid van je jeugd of van het werkzame leven. Aandachtige nabijheid kan hier wonderen doen.

Gerechtigheid

En breng ons niet in beproeving, maar red ons uit de greep van het kwaad

Een van de namen van God is 'hartstocht voor gerechtigheid'. Daar waar lijden en dood door anderen worden aangedaan, gebeurt onrecht. Dat vraagt van christenen inzet voor gerechtigheid. We leven en geloven binnen de traditie van een God die opkomt voor slachtoffers van onrecht. Er is niet alleen onrecht dat mensen elkaar aandoen, maar er is ook veel onrecht dat heerst in verhoudingen en structuren. De laatste bede van het Onze Vader is niet voor niets vertaald met: 'en red ons uit de greep van het kwaad'. Criterium bij uitstek voor gerechtigheid is de onvervreemdbare waardigheid van de mens (Encycliek Dignitatis humanae) en het respect voor de natuur.

Allerlei maatschappelijke organisaties zijn actief voor gerechtigheid en vrede. Christenen, parochies en genootschappen kunnen daarin hun bijdrage leveren en ook zelf iets ondernemen.

De kunst is te onderscheiden tussen wat in onze macht ligt om te veranderen en wat niet, en tussen tragisch lijden en onrecht. Het gebed van Hammarskjöld kan ons hierbij helpen. 'God, geef mij de kracht om te dragen wat onveranderlijk is, geef mij de moed om te veranderen wat ik kan veranderen, en geef mij de wijsheid om tussen beide te onderscheiden'. Die kunst van het onderscheiden is heilzaam voor wie diaconaal wil handelen. Het is ook heilzaam anderen te helpen dit onderscheid aan te brengen in hun leven.

Verzoening en vergeving

Vergeef ons onze schulden, zoals wij hebben vergeven die ons iets schuldig was

De derde diaconale dienst is die van bijdragen aan verzoening en vergeving. Deze dimensie is allereerst van belang voor christenen zelf die diaconaal handelen. Want in zorg voor anderen zullen we onvermijdelijk tekortschieten, onze armen blijken steeds weer te kort, en in de inzet voor gerechtigheid is het bijna onmogelijk geen enkele vorm van geweld te gebruiken. Zelf zijn we aangewezen op vergeving om diaconaal actief en blijmoedig te kunnen blij-

ven. De bede in het 'Onze Vader' geeft aan dat er een innerlijke samenhang bestaat tussen vergeving door God en elkaar vergeven. Elkaar vergeven is zowel voorwaarde als vrucht van vergeving door God. Ons zelf vergeven is vaak het moeilijkst. Tot onze troost en verzoening schrijft de apostel Johannes: 'En zelfs als ons hart ons aanklaagt: God is groter dan ons hart' (1 Joh. 3:20). In het klein is de dienst van verzoening belangrijk in families en buurten, in het groot tussen bevolkingsgroepen en religieuze groeperingen. Verzoening zonder vergeving te vragen is niet mo-

gelijk. Verzoeningscommissies in Zuid Afrika en Argentinië maken dat duidelijk.

Verzoenen heeft als basis het scheppen van verbinding, met name van verbindingen buiten de eigen kring, het denken in 'wij' en 'zij' overstijgen, bijvoorbeeld bij de ontmoeting van moslimvrouwen en christenvrouwen. In combinatie met de inzet voor gerechtigheid betekent dat vooral een inzet voor mensen en groepen die worden uitgesloten en niet of minder deelhebben aan het maatschappelijk en/of kerkelijk leven. Diaconale solidariteit zal niet rusten totdat mensen hun plaats hebben gevonden en gekregen.

Bovenstaande teksten zijn genomen uit 'In Gods Naam Doen', beleidsnotitie diaconie van het aartsbisdom Utrecht, 2005, pag. 6-7 en 34-36.

HET ONZE VADER ALS IDEEAAL

Adrianus Kardinaal Simonis, aartsbisschop van Utrecht, schreef enkele jaren terug 'Op de adem van het leven. Gedachten over het Onze Vader', Kampen, z.j.. Uit dit boek enkele passages.

Het Onze Vader staat bij Mattheüs in een veelzeggende samenhang: het hoort thuis in de katechetisch opgezette Bergrede (Mt. 5-7). Van beslissende betekenis zijn in hoofdstuk 5 de verzen 20 en 48: 'Ik zeg u: Als uw gerechtigheid die van de schriftgeleerden en Farizeeën niet overtreft, zult gij zeker niet binnengaan in het Rijk der hemelen'. En: 'Weest dus volmaakt, zoals uw Vader in de hemel volmaakt is.'

Wat is de gerechtigheid van de schriftgeleerden en Farizeeën? De Wet. Je kunt het idee hebben, dat je de Wet vervult - dat je desnoods tegenover God een vuist kunt maken, rechten kunt laten gelden. De Wet is het ideaal. In de Bergrede draait Jezus de zaak totaal om. Vervul je de Wet? Uitstekend - maar weet dan wel, dat je op de laagste trede staat. Want niet de Wet is ideaal, maar het ideaal is voortaan Wet. Met het gewone kun je niet volstaan, het gaat om 'meer dan het gewone' (Boerwinkel). Je hebt partner te zijn in wat de hemelse Vader ter harte gaat. De schriftgeleerden en Farizeeën stellen zich met te weinig tevreden. Jezus vraagt van ons, dat we volmaakt zijn als God. Dat we ons integer, onverdeeld, inspannen voor het Koninkrijk. Bij Lucas staat er niet 'volmaakt', maar 'barmhartig'. Gods volmaaktheid bestaat in hoge mate in zijn barmhartigheid.

Het Onze Vader is geen gebed, dat je vrijblijvend kunt bidden. Het is een soort adhesiebetuiging, een solidariteitsverklaring. De eerste drie beden kun je alleen oprecht uitspreken, wanneer je van harte wilt meewerken aan de vervulling ervan (pag. 36).

Sociaal onrecht is ontheiliging van Gods Naam

Om nog eens te accentueren hoezeer de eerste bede terugslaat op onszelf, een citaat uit Jeremia 34: 13-16, 'Dit zegt de Heer, Israëls God: Toen ik uw voorvaders uit het slavenhuis van Egypte voerde, heb ik met hen dit verbond gesloten: 'Elk zevende jaar moet ieder van u de Hebreëer, die zich aan u moest verkopen, vrijlaten, Als hij u zes jaar gediend heeft, moet ge hem vrijlaten'. Maar uw voorvaders hebben niet naar Mij geluisterd en Mij niet gehoorzaamd. Nu had gij u bekeerd: ge had gedaan wat Ik verlang

en uw volksgenoten vrijgelaten. In Mijn tegenwoordigheid, in het huis dat Mijn naam draagt, had ge dat op u opgenomen. Maar gij zijt op uw beslissing teruggekomen en hebt daardoor Mijn naam onteerd. Gij hebt de slaaf en de slavin die gij vrij had gelaten gedwongen terug te keren en u weer als slaaf en slavin te dienen'. Dat sociaal onrecht en andere zonden ontheiliging van Gods Naam betekent, blijkt ook in bijvoorbeeld Amos 2:6-7: 'Zo spreekt de Heer: Na de herhaalde misdaden van Israël kom Ik niet op mijn besluit terug! Omdat zij de rechtvaardige voor geld verkopen, de arme voor een paar schoenen, omdat zij de geringen als het stof van de aarde vertrapten en het recht van de arme verkrachten. Vader en zoon gaan naar hetzelfde meisje en ontwijden zo Mijn heilige naam' (pag. 62-63).

Sporen van het Rijk

Waar we met het Onze Vader om bidden, is in wezen al realiteit. In de verheerlijkte Christus manifesteert zich al het begin van de nieuwe hemel en aarde, het Koninkrijk. Aan dit inzicht ontspringt de zogenaamde doxologie – een toevoeging uit de derde eeuw: 'Want van U is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in der eeuwigheid'. Op deze manier belijdt de Kerk als lichaam van Christus de werkelijkheid van het Rijk Gods. Een Rijk overigens, dat zich hier en nu ook al concreet aftekent in alle expressies van liefde, recht en vrede. Her en der vinden we de 'vestigia', de veelbetekende sporen van het Rijk (pag. 140).

'Wie het onzevader bidt, wil zich inzetten voor de orde van de hemel die staat te trappen de aarde binnen te dringen. Die orde van de hemel is de aanduiding van toekomst in vergiffenis, het elkaar bevrijden van elkaars verleden, het elkaar rechttop zetten in de richting van de rust en de ontspanning. Laten we niet vegeten dat het onzevader, in het evangelie van Mattheüs midden in de bergrede staat. En de bergrede is toch niets anders dan een creatieve oproep om dit leven te leven, maar dan anders, vanuit de traditie van Jezus van Nazareth?'

Bert Schuurman
(gecteerd in *Speling 3, 2000, jrg. 52, pag.37*)

VOORBEELDEN

“Geef ons vandaag het brood dat we nodig hebben”

Eethuis ‘het Anker’

Lia van Hoeckel

De Vincentiusvereniging in ‘s-Hertogenbosch heeft tien jaar geleden een sociaal restaurant opgezet. Eethuis ‘het Anker’ is vijf dagen in de week open, inclusief de zondag, van 5 tot 7 uur, om minima en dak- en thuislozen te ontvangen en eten te geven. Want: ‘Ik had honger en jullie hebben me te eten gegeven’. Honger is soms het eerste teken van verval, als mensen moeten bezuinigen op het eten wanneer de woonlasten te hoog zijn. Er wordt in het restaurant gestreefd naar een goede viergangenmaaltijd voor €2,70.

Gemiddeld worden er twintig maaltijden per dag geserveerd. Met de grote feestdagen als Kerstmis en Pasen is er op een van de dagen een gratis maaltijd.

Iedereen is welkom om lekker te eten. Maar er is ook gezelligheid voor wie dat wil en een luisterend oor, van de vrijwilligers maar ook van de mensen onderling. Sommige gasten zijn daar heel goed in; anderen komen, zitten in een hoekje, eten en gaan weer weg. Het restaurant wordt helemaal door vrijwilligers gerund, er zijn er ruim 55: koks, mensen die tafels dekken, eten opdienen, na afloop opruimen en schoonmaken en een bestuur, die alles draaiende houden.

De gemeente verstrekt een kleine subsidie. Het restaurant is ondergebracht in het gebouw van de Vincentiusvereniging, zodat ook de winkel (en dus schone kleding of schoenen) binnen handbereik zijn.

In november komen gasten eten vanuit serviceclubs, gemeente, kaartclubs, groeperingen uit kerken. Deze gasten betalen 25 euro voor dezelfde maaltijd als er normaal gegeven wordt. Tijdens de maaltijd wordt informatie gegeven over het restaurant, de Vincentiusvereniging en is er een rondleiding door het huis. De opbrengst is voor de jaarlijkse kerstproeverij, die in Den Bosch wordt gehouden voor gezinnen met een minimuminkomen.

En wat de vrijwilligers drijft? Is het de honger naar gerechtigheid, er gewoon willen zijn, luisteren? Monsieur Vincent zegt: "Het is slechts om je liefde alleen om je liefde dat de armen het je zullen vergeven dat je ze brood geeft". Zou dan toch 'het Rijk komen'?

Contactpersoon: mevr. Wies van der Ven, tel. 073 - 6428951.
Zie ook www.vincentiusdenbosch.nl

Andere voorbeelden van eetprojecten en maaltijdvoorzieningen:

- * Veel inloophuizen koken warme maaltijden, maar ook parochies doen dit. In de parochie in Breda-Noord wordt op zondagmiddag regelmatig een lunch georganiseerd, om het contact tussen autochtone en allochtone parochianen te bevorderen. Zie www.rkdiaconie.nl (werkveld migrant en vluchteling, 'Tafel mee'), ook voor andere voorbeelden en adressen.
- * Het 'Stoelenproject' in Amsterdam biedt daklozen opvang in de wintermaanden. Eenmaal per week koken vrijwillig(st)ers, per toerbeurt afkomstig uit verschillende Amsterdamse kerken, daar een warme maaltijd. Het geheel is simpel georganiseerd: vijf kerken uit de buurt doen mee. Uit elke kerk komen drie vrijwilligers, die eens in de vijf weken een middag beschikbaar zijn om boodschappen te doen en te koken.

- * Van Harte Resto's: een onafhankelijke maatschappelijke organisatie die sociale restaurants vestigt in buurten, waar mensen lekker kunnen eten en elkaar in een sfeervolle omgeving kunnen ontmoeten. Van Harte drijft helemaal op vrijwilligers. Zie www.vanharterekentopu.nl.

Voedselbanken en parochies

Voedselbanken zijn in een paar jaar tijd een populaire diaconale activiteit geworden. De kerngedachte achter een voedselbank is, dat levensmiddelen die dreigen te worden verspild, worden ingezameld en als noodhulp uitgedeeld aan mensen die voor kortere of langere tijd financieel echt aan de grond zitten.

De voedselbanken zijn begonnen in de grote steden, maar verspreiden zich nu ook over de kleinere steden en de meer landelijke gebieden. Wekelijks krijgen ruim 9300 gezinnen en alleenstaanden een voedselpakket uitgereikt. Als maatstaf hanteert de Voedselbank een vrij besteedbaar inkomen (= het inkomen na aftrek van vaste lasten zoals huur, gas, water, licht, verzekeringen, telefoon, gemeentelijke belastingen en aflossing van schulden) van 150 euro per maand voor een volwassene. Voor een huishouden van twee volwassenen is dat bedrag 200 euro per maand; voor ieder kind mag men 25 euro bijtellen. Zie voor meer informatie: www.voedselbank.nl.

Parochies kunnen op verschillende manieren bijdragen aan de Voedselbank:

1. Vrijwilligers leveren voor de plaatselijke Voedselbank of mee het initiatief nemen tot de oprichting ervan.
2. Ruimten ter beschikking stellen voor een uitdeelpunt, opslag en koeling van voorraden of vergaderingen van vrijwilligers.
3. Een financiële bijdrage leveren voor de organisatiekosten.
4. Bekendheid geven aan de Voedselbank in het parochieblad of anderszins.
5. Levensmiddelen en andere gewenste artikelen inzamelen ter aanvulling van de bulkpakketten.

In de vier kerken van de H. Bonifatiusparochie in Rijswijk staat achter in de kerk een mand, die parochianen kunnen vullen met levensmiddelen. In elke viering wordt tijdens de offerande deze mand naar het altaar gebracht, tezamen met de collecteschaal en de gaven van brood en wijn. De parochies van Oud-Ade en Rijpwetering hebben een mand geplaatst bij het beeld van St. Antonius, dat achter in hun kerken staat. Zo grijpen ze terug op de traditie van het Sint-Antoniusbrood of het Antoniusbusje als gift voor de armen.

Andere parochies kennen geen wekelijkse inzameling, maar wel bij speciale gelegenheden.

6. Parochiële vrijwilligers die in contact kunnen komen met potentiële klanten (wijkcontactpersonen, bezoekgroepen), informeren over de werkwijze van de Voedselbank en hen bekwalmen in het signaleren van armoede.
7. Bondgenoot zijn van de Voedselbank en initiatieven ondersteunen naar de plaatselijke politiek.
8. Aanvullende ondersteuning aanbieden aan klanten van de Voedselbank, b.v. hulp bij het zoeken naar meer structurele oplossingen, invullen van formulieren e.d.

*Jan Maasen, in: Nieuwsbrief diaconie Bisdom Rotterdam, nr. 2.
E-mail: J.Maasen@bisdomrotterdam.nl*

'Document Nederland: Schraal Geert van Kesteren fotografeert verborgen armoede in Nederland'.

Van Kesteren zoekt de verborgen armoede op in wijken van de grote steden én op het platteland waar vooral boeren de groep mensen zijn die economisch en dus financieel het hardst worden getroffen. Hij portretteerde voedselbanken, tiener- en bijstandsmoeders, kanslozen op de arbeidsmarkt, WAOers; mensen die veelal weinig opleiding hebben genoten en soms veel problemen hebben bij de Sociale Dienst en vaak 'in de schulden' zitten. Hij deed dit in opdracht van NRC Handelsblad en het Rijksmuseum.

De tentoonstelling is te zien in Huis Marseille Museum voor Fotografie, Keizersgracht 401, Amsterdam, van 9 december 2006 t/m 4 maart 2007. Openingstijden: di- zo van 11.00-18.00, gesloten op 25 dec. en 1 jan.

Foto: Geert van Kesteren.

“Vergeef ons onze schulden, zoals ook wij vergeven hebben wie ons iets schuldig was.”

Diaconale schuldhulpverlening werkt

Onderzoek wijst het uit: de afgelopen jaren wordt steeds vaker een beroep gedaan op kerken voor financiële steun. Ook de PCI Sint Eloy in Beverwijk merkte dit. Wij-nand Prins, voorzitter van deze PCI: “Mensen zeiden ‘ik kan mijn boodschappentas niet meer vullen’. We zagen mensen in groeiende problemen komen. Dan kun je twee dingen doen: je kunt doorgaan met wat je altijd al deed: af en toe wat geld geven, of je kunt nieuwe wegen zoeken. Wij hebben het laatste gedaan.”

Interview: Esther van der Panne

Drie nieuwe initiatieven werden bedacht vanuit de PCI in Beverwijk, alle drie werden ze werkelijkheid. Zo is er een regionaal diaconaal centrum gekomen in de IJmond. “Een laagdrempelig centrum, waar iedereen naar toe kan komen, met allerlei vragen. Zoals: ik snap mijn telefoonrekening niet; ik heb een brief gekregen van de gemeente - wat willen die eigenlijk van me? Dat centrum voorziet in een behoefte, mensen weten het te vinden. Allerlei groepen en organisaties gebruiken het: de voedselbank, het oecumenisch diaconaal platform, de diaconale schuldhulpverlening.

‘De diaconie is de onbetaalde rekening van de politiek.’

Ten tweede hebben we de landelijke stichting WIN Nederland opgericht. Mensen kunnen via die stichting tegen lagere tarieven diensten krijgen van allerlei bedrijven. Dat hebben we gedaan omdat we merkten dat mensen vaak in financiële problemen komen doordat ze hun vaste lasten niet kunnen betalen - huur, energie, noodzakelijke verzekeringen.”

Schuldhulpverlening

“Ten slotte zijn we in 2005 begonnen met diaconale schuldhulpverlening, via de stichting ‘Van rood naar groen’. Hulpverlenende instanties merkten namelijk dat een grote groep mensen hulp nodig had bij financieel beheer. Deze mensen worden via de officiële kanalen niet goed geholpen, ze vallen door de mazen van het systeem - bijvoorbeeld omdat ze een psychische stoornis hebben,

langdurig ziek zijn, ze hun eigen leefsituatie niet op orde krijgen. Wij begeleiden mensen doordat de stichting aangesteld wordt als 'civiel bewindvoerder' en mensen een vaste contactpersoon krijgen. Zo'n bewindvoerder is er verantwoordelijk voor dat de gemaakte afspraken over het afbetalen van de schulden en het voorkomen van nieuwe schulden worden nageleefd. Hij of zij beheert iemands geld.

Verder ben je als civiel bewindvoerder een spin in het web op het gebied van het inkomen van degene die je begeleidt. Stel: die meneer heeft recht op iets, maar krijgt dat niet, dan kun je daar eventueel een advocaat op zetten. Wil de gemeente geen bijzondere bijstand geven voor een wasmachine terwijl dat wel zou moeten? Dan kun je klagen bij de rechter (die toezicht houdt op de uitvoering van de regelingen voor civiele bewindvoering). Dat vindt de rechter niet leuk, en de gemeente al helemaal niet.

Een *civiele* bewindvoerder is een belangenbehartiger pur sang voor mensen die hulp komen vragen. Daarnaast kent de WSNP (Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen) een WSNP-bewindvoerder, die de schuldeisers vertegenwoordigt en toeziet op het naleven van de schuldsaneringsbeschikking. Ook de WSNP-rechter is niet blij als hij ontdekt dat gemeenten hun wettelijke taken in het kader van de WSNP bij herhaling niet naar behoren uitvoeren, je kunt daarover ook vragen stellen bij de betrokken gemeente.

Je probeert mensen natuurlijk ook te begeleiden zodat ze later niet weer in de problemen komen. Stukje bij beetje beheren mensen weer een groter deel van hun eigen geld. Er zijn verschillende maatregelen mogelijk, bijvoorbeeld een cursus budgettering via NIBUD."

Olifantshuid

"Als je dit gaat doen, moet je een olifantshuid hebben. Je krijgt tegenwerking en commentaar van allerlei instanties die vinden dat de kerk zich hiermee niet moet bemoeien. De gemeente is niet altijd blij met je.

Terwijl mensen in de problemen komen door het niet functioneren van het systeem. De Kredietbank bijvoorbeeld zegt: als u 'bronschulden' hebt (op het gebied van huur en energie en dergelijke) kunnen wij niets voor u doen, dan moet u eerst die bronschulden oplossen. Maar zo werkt het niet.

Iemand die recht heeft op WWV, maar daar drie maanden op moet wachten en een voorschot nodig heeft - die niets krijgt van het UWV maar ook niet van de gemeente. Hoe moet je dan die drie maanden je gezin onderhouden?"

Diaconaal werk is : nabij zijn

“Dit is diaconaal werk: het gaat er om dat je mensen die in de problemen zitten nabij bent, op een manier die in dit tijdsgewricht past. Dat je voor iemand opkomt, of dat nu is doordat je een brief schrijft, meegaat naar een instantie, een keer namens iemand spreekt.

Als ik zie waar wij nu diaconaal mee bezig zijn, dan ben ik bang dat we teruggezet zijn in de tijd. We zijn met dezelfde dingen bezig als mijn opa. De maatschappij verandert: de sociale zekerheid valt weg en aan de onderkant vallen de klappen. De samenleving ontmenselijkt. Mensen lopen tegen een muur, worden onder druk gezet door de veranderingen. Mensen zijn bijvoorbeeld slecht verzekerd tegen ziekte, vaak zonder dat ze dat zelf in de gaten hebben.

De kerk moet laten zien waar ze staat. Het sterke van diaconale hulp is: de kerk heeft geen belang. Het gaat alleen om het beantwoorden van de hulpvraag. Diaconaal werk is een instrument om bij mensen te zijn, om mensen uit die situatie te halen.

Mensen herkennen de schuldhulpverlening als deel van het katholieke regionale diaconaal centrum. Daar hebben we onderdak. Op die manier faciliteert de kerk ons ook.”

Professioneel

“In het afgelopen jaar zijn we overdonderd door het grote aantal hulpvragen, die op allerlei manieren binnenkomen: via de verslavingszorg, Riagg, MEE (die mensen met een verstandelijke handicap en hun familie begeleidt), de wijkagent.

We hebben dit eerste jaar geoefend en gemerkt dat de stichting in een behoefte voorziet. We hebben ook gemerkt dat we het anders moeten aanpakken. De omvang en kwaliteit van het werk is zo groot dat je met professionals moet gaan werken. Daarom maken we binnenkort een herstart onder een nieuwe naam. De vrijwilligers die nu bij ons werken, krijgen een opleiding, op kosten van het UWV. Ze kunnen straks als professionals op het gebied van schuldhulpverlening aan het werk bij de nieuwe stichting.

Als je schuldhulpverlening op deze manier wilt oppakken, moet je het goed voorbereiden, maar je hoeft niet opnieuw het wiel uit te vinden.”

Voor informatie: Wijnand Prins, tel. 0251-37.58.41,

e-mail: wijnandprins@winnederland.nl

Voor info over het Regionaal Diaconaal Centrum Beverwijk/Heemskerk: Elbestraat 16, 1966 JX Heemskerk, telefoon 0251-266738.

jubilee

nederland

U krijgt nog geld van hen

Maar het is niet hun schuld. Elke seconde betalen de armste landen ruim duizend euro aan Nederland en andere schuldeisers. Steun onze oproep aan de Nederlandse regering om schulden van de armste landen kwijt te schelden. Vul de kaart in of zet uw handtekening op www.jubileenederland.nl.

Kwijtschelding schuldenlast arme landen

In het jubeljaar 2000 bracht de campagne 'Jubilee 2000' de torenhoge schuldenlast van arme landen onder de aandacht en voerde actie voor kwijtschelding. Jubilee is nog steeds actief, ook in Nederland: er wordt gesproken met politici en beleidsmakers, en er zijn regelmatig publieksacties. De laatste campagne heet 'Geld maakt wel gelukkig' en is speciaal gericht op jongeren met o.a. een simulatiespel voor groepen. Zie de website www.geldmaaktwelgelukkig.com. Jubilee geeft ook een maandelijkse nieuwsbrief uit, om u op de hoogte te houden van de resultaten en de mogelijkheden om mee te doen aan acties.

Jubilee Nederland, p/a Stichting Oikos, Postbus 19170, 3501 DD Utrecht, tel (030) 236 1500, e-mail: info@jubileenederland.nl, website: www.jubileenederland.nl.

De totale buitenlandse schuld van lage inkomenslanden is maar liefst 400 miljard dollar. Aan rente en aflossing betalen ze samen 77 miljoen dollar per dag. Zolang de enorme schulden blijven bestaan, maakt ontwikkeling in de lage inkomenslanden weinig kans. Deze landen betalen zoveel aan rente en aflossing dat ze nauwelijks geld overhouden voor basisvoorzieningen zoals schoon drinkwater, onderwijs of gezondheidszorg. Sinds enkele jaren krijgt een kleine groep landen flinke schuldvermindering. En dat helpt wel: In Zambia kunnen mensen op het platteland gratis naar de dokter dankzij schuldkwijtschelding. In Tanzania is dankzij schuldkwijtschelding het schoolgeld afgeschaft. Hierdoor is het percentage schoolgaande kinderen met driekwart gestegen. In Mozambique kunnen alle kinderen dankzij schuldkwijtschelding gratis inenting krijgen tegen gevaarlijke ziektes.

Steunpunt Materiële Hulpvragen

Het Steunpunt Materiële Hulpvragen in Eindhoven bestaat sinds 1997. Het is opgericht door de parochies en enkele kloosters, onder andere de paters Augustijnen, in de stad. De oprichters kregen te maken met gecompliceerde en weerbarstige hulpvragen waar zij zelf moeilijk mee om konden gaan, door gebrek aan kennis, vaardigheden en middelen. Daarom werd het steunpunt opgericht, onder verantwoordelijkheid van het dekenaat Eindhoven. Parochies en kloosters behouden hun diaconale taak - als zij niet genoeg middelen of kennis hebben, biedt het Steunpunt uitkomst.

Het Steunpunt blijkt steeds noodzakelijker: in 2005 is het aantal behandelde hulpvragen met 20% gestegen ten opzichte van 2004, vergeleken met 2001 is het bijna verdubbeld. In 2005 vroegen 331 mensen hulp, en werd ruim 50.000 euro aan ondersteuning verleend.

Het grootste deel van de mensen vroeg om leefgeld. Dan gaat het om mensen die kunnen aantonen dat ze niet over voldoende middelen beschikken voor hun eerste levensbehoeften. Anderen vragen om bemiddeling bij geldzaken, geld voor een ID-kaart en pasfoto's, reiskosten, studiekosten, kleding of toiletgerei, een lening.

Hoe werkt het Steunpunt?

Mensen wordt gevraagd zich telefonisch te melden en kunnen dan een afspraak maken om op het spreekuur te komen, dat twee dagen per week gehouden wordt. Dertien vrijwilligers voeren deze taak uit. In een gesprek moet de steunpuntmedewerker inzicht krijgen in de situatie van de hulpvrager en wordt de hulpvraag besproken. Dan wordt eerst gekeken of bestaande (vaak gemeentelijke) regelingen een oplossing kunnen bieden, en of iemand geholpen kan worden door een andere instantie. Als dat niet kan of te veel tijd vraagt, kan iemand materiële hulp van het Steunpunt krijgen of een verwijzing voor immateriële hulp. Als hulpvragen omvangrijk en/of ingewikkeld zijn, worden ze voorgelegd aan een beoordelingscommissie.

Steunpunt, parochies en overheid

De parochies zijn opdrachtgever van het Steunpunt. Ze dragen het mee, vooral door vrijwillig(st)ers te werven en geldelijke steun te geven (o.a. door collectes).

*Barmhartige Samaritaan.
Raam van Pieter Wiegersma,
Stadskerk St. Cathrien,*

Het Steunpunt merkt dat uitbreiding nodig is: meer mensen, meer middelen. Op dit moment is het nauwelijks mogelijk hulpvragers structurele begeleiding te bieden, terwijl men dat wel zou willen. Daarnaast is het onwenselijk dat mensen afhankelijk zijn van de caritas van de kerken, onder andere omdat regelgeving en beleid van de overheid tekort schieten of ambtelijke molens te traag malen. Daarom ondersteunt het Steunpunt 'het streven van het Samenwerkingsverband Minima Eindhoven om te komen tot een noodfonds.'

Steunpunt Materiële Hulpvragen Dekenaat Eindhoven, Kerkstraat 1, 5611 GH Eindhoven, tel. 040 - 257 18 97.

Contactpersonen: mw. Dora Kruijer-van Gompel (pastoraal werkster Sint Cathrien) en dhr. J. Leenders, coördinator Steunpunt.

Je moet maar alles tegen hebben

Vader, moeder en drie kinderen, een heel normaal gezin. Vader heeft een baan en wil altijd werken, thuiszitten is niets voor hem.

Op een moment werd vader ziek, ernstig ziek met weinig kans op genezing. Tot overmaat van ramp raakte de firma waar de vader werkte failliet. Het geld wat hij nog te goed had, daar kon hij naar fluiten en de huur kon niet betaald worden. Hij bleef ander werk zoeken. Zijn ziekte belemmerde hem, maar hij was een doordouwer, hij kon zich er niet bij neerleggen. Werk vinden ging uiteindelijk niet meer en men klopte aan bij de uitkeringsinstaties. Eerst moest uitgezocht worden hoe dat nou precies zat met dat faillissement en het duurde lang voor de eerste uitkering kwam. De armoede trad binnen en er werden schulden gemaakt. In wanhoop kwamen de vader en moeder bij het Steunpunt. Ze moesten naar Den Bosch om bij de rechtbank te vernemen of ze in de schuldsanering konden komen. Het reisgeld en de moed hadden ze niet meer. Het Steunpunt heeft hen kunnen overtuigen dat ze toch moesten gaan en gaf het reisgeld en de zekerheid dat ze voor een aantal weken op een bijdrage in het huishoudgeld konden rekenen. Helaas voor de familie werd de WSNP voor hen afgewezen. Hoe moest dat nu met de achterstallige huur en rekeningen van de energiebedrijven? Afsluiting van gas en water stond hen te wachten. Heel fijn dat we hen konden helpen door die rekeningen te betalen. Een grote financiële verlichting, maar met vader gaat het nog niet goed.

(Uit: Jaarverslag 2005, Steunpunt Materiële Hulpvragen Dekenaat Eindhoven)

ZALIGSPREKINGEN

Zalig de armen van geest,
want aan hen behoort het Rijk der hemelen.

Zalig de treurenden,
want zij zullen getroost worden.

Zalig de zachtmoedigen,
want zij zullen het land bezitten.

Zalig die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid,
want zij zullen verzadigd worden.

Zalig de barmhartigen,
want zij zullen barmhartigheid ondervinden.

Zalig de zuiveren van hart,
want zij zullen God zien.

Zalig die vrede brengen,
want zij zullen kinderen Gods genoemd worden.

Zalig die vervolgd worden om de gerechtigheid,
want hun behoort het Rijk der hemelen.

Zalig zijt gij, wanneer men u beschimpt,
vervolgt en lasterlijk van allerlei kwaad beticht
om Mijnentwil.

Verheugt u en juicht,
want groot is uw loon in de hemel.
Zo immers hebben zij de profeten vervolgd
die vóór u geleefd hebben.

Mattheüs 5, 3-12
(ook deel van de bergrede, net als het Onze Vader)

INTERVIEW

DIACONIE EN HET ONZE VADER

Hub Crijns sprak met bisschop Gerard de Korte, sinds september de opvolger van bisschop van Luyn als bisschopreferent voor Kerk en Samenleving met aandachtsveld Diaconie.

“In het Onze Vader zijn de eerste drie beden gericht tot God, verticaal, en de laatste beden gericht op mensen en de wereld, horizontaal. In de christelijke Godsvisie is God als Vader dichtbij en tegelijkertijd ook de transcendente, de altijd grotere, de heilige. Jezus bidt om en verkondigt de komst van het Koninkrijk. Er is ook gezegd: Hij is het Koninkrijk zelf.”

Heeft het Koninkrijk een diaconale dimensie?

Christus is het Koninkrijk in persoon, zoals ook in de vroege kerk is gezegd, en dat is naar twee kanten uit te leggen: de kant van de verzoening, schuldvergeving, en de kant van inzet voor de naaste. Daarvan getuigen de parabels, zoals het verhaal van de barmhartige Samaritaan. Wij zijn geroepen om tekens op te richten van het Koninkrijk van vrede en gerechtigheid.

“Uw wil geschiedde”. Ongetwijfeld betekent dat ook dat wij ons inzetten voor de gerechtigheid. Ik maak een associatie naar wat de orthodoxe protestantse kerken doen met de Micha-actie, die nu loopt. Bij het kennen van de wil komt het doen van gerechtigheid. Wij vinden dat terug in het Oude Testament bij de Profeten. Ik denk aan Amos en zijn verzet tegen onrecht. Dat komt voort uit de religieuze bewogenheid dat God met het hele volk een Verbond heeft gesloten en nu zien we dat de verschillen tussen rijk en arm heel erg groot worden en dat gaat tegen het gebod van God in. Dus uit de religieuze motivatie van een Verbond dat gesloten is met het hele volk klaagt Amos de sociale ongerechtigheid aan in zijn tijd. Dat zie je ook in het optreden van Jezus in zijn tijd, die in die profetische traditie staat.

Moeten wij dat nu vanuit het Onze Vader ook doen?

Ja. Vanuit de bede “het Koninkrijk kome” zit dat er zeker in. Vanuit de bede “Geef ons vandaag het brood dat we nodig hebben” is een kritische vraag naar onze cultuur te stellen. Zijn wij als christenen vandaag niet te veel bezig met meer brood te verkrijgen dan we vandaag nodig hebben, met verzekeren, met onze welvaart

veilig te stellen? Hoe verhoudt zich dat met de sociale ongerechtigheid, in ons land en in wereldverband? Dat is ook een kritiek op de cultuur van dit moment. We zijn blijkens de verkiezingscampagne heel erg gericht op eigen land, eigen cultuur, eigen welvaart. De grote wereldproblemen komen amper ter sprake. We hebben natuurlijk te maken met het gegeven dat het verkiezingen in eigen land zijn en dat alleen maar Nederlanders mogen kiezen, maar de grote vragen rond arm en rijk, rond bewapening die nog steeds speelt, rond de zorg voor Gods schepping, het milieuvraagstuk, raken ondergesneeuwd.

De bede "Vergeef ook onze schuld" heeft te maken met onze zondige relatie met God, de verticale relatie. Het heeft te maken met de schuld die wij naar God toe hebben en die Christus verzoend heeft. Maar je kunt het ook in de horizontale relatie betrekken en navragen wat betekent dat nu voor de schulden die we in de economie gemaakt hebben? Wat betekent dat nu voor onze economische verhoudingen en de schulden die mensen individueel opbouwen, en ook collectiviteiten, als naties ten opzichte van elkaar?

Is het Onze Vader in deze betekenis utopisch?

Het Koninkrijk is geen utopie. Het is iets wat God zal geven. Ik ben geen theoloog die zegt: met een beetje goede wil zullen wij het Koninkrijk binnen wandelen. Dat is misschien wel eens gedacht in de prediking. Maar er zitten veel apocalyptische teksten in het Nieuwe Testament, die zeggen: er komt een breuk. Misschien is de hamvraag: welke toekomstverwachting hebben wij als christen? En maakt dat ook onze kerk anno nu niet erg mat als het gaat om barmhartigheid en gerechtigheid? Verwachten wij eigenlijk nog wel de komst van het Koninkrijk? Hoeveel motivatie hebben gelovigen om het komende Koninkrijk te betrekken op hun handelen hier en nu? Het Koninkrijk kan ook motiverend zijn als visioen: de dood zal er niet meer zijn (Jesaja 25, Apocalyps 21). Er wordt ook iets geschetst van: mensen zullen in vrede, in sjalom zijn, er zal harmonie zijn, welvaart. In hoeverre is dat perspectief, dat God ons belooft, ook werkelijk motiverend voor ons handelen vandaag? Natuurlijk maakt de moderne bijbelkritiek ons duidelijk dat het Koninkrijk met beelden uit de antieke cultuur wordt beschreven, Maar even los van die thematiek: in hoeverre hebben christenen, katholieken in Nederland vandaag nog een echte toekomstverwachting? Of zitten we allemaal met verhalen over klimaatverandering - de dijken moeten verhoogd - dus eerder met apocalyptische beelden, dan dat er daarna nog iets goeds komt van Godswege?

Dus hoop zit eigenlijk verstopt?

Ik denk dat bij heel veel katholieken inderdaad de hoop verstopt zit. De vraag zal zijn in hoeverre hen dat werkelijk motiveert om zich in te zetten voor de grote thema's van vandaag. Er is toch al het probleem dat we besproken hebben bij de presentatie van het boek *Arbeid, zin en geloof*: de gelovigen zijn gericht op hun verbondenheid met God in de liturgie, met hun eigen ziel en zaligheid, in navolging van de individualiseringstendens. Heel veel religiositeit is gericht op persoonlijk welbevinden. Een en ander is legitiem, maar mag niet ten koste gaan van de sociale dimensie van het geloof. Nu zien we te vaak dat die sociale dimensie van het geloof wordt toebedeeld aan de beperkte groepen van hobbyisten in de parochie die dan de rol vervullen om de diaconie te behartigen. En dan altijd weer de angst van 'het mag niet te politiek zijn, want politiek betekent partijpolitiek'. Mensen zeggen: geen onrust of ruzie in de tent. Pastores of parochiebesturen die de boel neutraal houden.

In hoeverre leeft de bede "Het Koninkrijk kome" echt in de harten van onze mensen? In mijn eigen hart? Wat verwacht ik eigenlijk nog? In hoeverre ben ik eigenlijk een Adventsmens? In hoeverre is dat door de gegevens van vandaag, onze cultuur verstopt geraakt? Mensen hebben ook een vorm van cynisme ontwikkeld. Vroeger dachten de mensen: als ik goed mijn best doe dan komt dat Rijk van God vanzelf wel.

Nu ja, daar ben ik te veel historicus voor om dat zomaar aan te nemen. En kijk eens naar de mens, het eigen hart. Een mens is ontzettend dubbelzinnig. We zijn in staat tot heel mooie dingen. Maar kijk ook eens naar de mega-moorden van de twintigste eeuw. We zijn ook in staat tot heel veel duisternis en boosheid. In die zin heb ik bescheidenheid geleerd: wij maken het Koninkrijk niet zelf, maar wij zijn wel geroepen om tekens van het Koninkrijk op te richten. Je mag hopen dat alle sporen van liefde, van dienstbaarheid en goedheid die we realiseren op een of andere wijze door God zullen worden behouden en voltooid in zijn Koninkrijk. Diaconie is liefde, liefde is caritas: Gods liefde die zich vertaalt in naastenliefde.

Zijn dan de kernwoorden van het Onze Vader: geloof, hoop en liefde?

Ja, de theologale deugden zoals die genoemd worden, zitten vervlochten in het Onze Vader. Eerst wordt het geloof uitgesproken in de heilige God, die tegelijk Vader is. Dat vind ik altijd het mooie in het Onze Vader: het is enerzijds de Vader in de hemel, altijd groot en alom aanwezig, en anderzijds mogen we hem ook in

navolging van Jezus Abba, vader noemen, de nabije. Dat geeft een vorm van intimiteit: abba is vader, papa.

De liefde zit zoals al gezegd in de toewending naar mensen toe, de manieren waarop we met elkaar omgaan en schulden vergeven, vrede nastreven.

En de hoop zit in de komst van het Koninkrijk.”

Missie-Zendingskalender 2007:

Uw koninkrijk kome

Indonesië staat centraal in de Missie-Zendingskalender 2007. Daar leeft en werkt in Yogyakarta de jonge kunstschilder Wisnu Sasonko. Zijn bijzondere schilderijen sieren de kalender 2007 met als titel ‘Uw koninkrijk kome; de spiritualiteit van Wisnu Sasonko’. Afbeeldingen van zijn hand gaan op elke pagina vergezeld van een bijpassende bijbeltekst. De tekstpagina’s in deze oecumenische Missiezendingskalender gaan onder meer in op de dialoog tussen mensen van de verschillende godsdiensten die noodzakelijk is voor een vreedzaam samenleven in Indonesië. De kalender is sinds 1 september verkrijgbaar bij parochiële bewegingen en voor euro 6,50 (excl. verzendkosten) te bestellen bij: CMC, Postbus 16442, 2500 BK Den Haag, tel. 070 3136730, e-mail: cmc@cmc.nu.

ZEG NIET ONZE VADER

Zeg niet Vader,
als je geen kind kunt zijn.
Zeg niet onze
als je slechts aan jezelf denkt.
Zeg niet hemel
als je slechts naar aardse zaken verlangt.
Zeg niet uw naam worde geheiligd
als je voortdurend je eigen eer zoekt.
Zeg niet uw rijk kome
als je alleen maar hoopt
er zelf beter van te worden.
Zeg niet uw wil geschiede
als je geen tegenslag kunt verdragen.
Bid niet voor het brood van vandaag
als je niet voor de armen wilt opkomen.
Bid niet voor vergeving van schulden
als je in wrok leeft met familie of burens.
Bid niet voor een leven zonder bekoring
als je voortdurend met het kwaad omgaat.
Bid niet voor een leven zonder kwaad
als je niet op zoek bent naar het goede.
Zeg niet amen en zo zij het
als je dit gebed niet ter harte neemt.

*Gebed uit Tsjaad, uit 'Geef ons heden ons dagelijks brood.
Bidden met de armen', samengesteld door Jan Brock, Missieraad,
Den Bosch 2003, pag. 13*